

li.remissvar@regeringskansliet.se

kopia: li.transport.remissvar@regeringskansliet.se

Ert diarienummer: LI2023/01786

Remiss om Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet

Länsstyrelsen Västernorrland har fått rubricerad remiss för yttrande.

Västernorrland är ett län i transformation. Det sker omfattande investeringar med etableringar av grön industri, investeringar i försvarsindustrin. Försvarsmaktens och civilförsvarets återetablering.

Västernorrland är beroende av en välfungerande transportinfrastruktur vilket till delar saknas idag. Industritillväxten sker alltså trots, och inte tack vare att länet har en välfungerande transportinfrastruktur utan på grund av att Västernorrland är en av Sveriges största förnybara elproducenter med god tillgång till både vatten- och vindkraft. Vi ligger i topp i Sverige vad gäller installerad effekt av vindkraft, 1870 MW år 2021 och denna utveckling fortsätter. Den största utbyggnaden av vindkraft de närmaste fem åren kan förväntas ske inom elområde 2. Länet präglas också av en stark industrihistoria med stor kompetens inom ett flertal industriella näringar och har god tillgång till den viktiga skogsråvaran.

Listan är lång över etableringar och industriinvesteringar som planeras och pågår i länet. I närtid blev det klart att det internationella företaget PTL kommer att etablera en storskalig tillverkning av anoder som kommer att användas vid produktion av batterier. Cirka 1900 personer kommer verksamheten att sysselsätta. I Sollefteå kommun förbereds byggstarten för en produktionsanläggning för vätgas för framställan av 100 000 ton fossilfritt flygbränsle per år. Även i Ånge kommun planeras för ny vätgasanläggning som ska bidra med vätgas till industrin. I Kramfors genomför Mondi Dynäs AB en stor satsning och expanderar pappers- och massabruket i Väja. I Örnsköldsvik har BAE Systems Hägglund beställningar på bandvagnar och stridsfordon från USA, Slovakien, Tjeckien samt andra NATO länder och mer är att vänta, vilka säkrar arbetstillfällena i 25 år framåt. I Härnösand bygger Riksarkivet och Skatteverket norra Europas största arkiv.

Rätt förutsättningar krävs för att stärka denna utveckling. Goda flygförbindelser behövs för företagen ska kunna nå huvudkontor, driva ett effektivt försäljningsarbete och upprätthålla kund- och leverantörsrelationer. Det gäller såväl egna resor till kunder som kunders och besökares resor till Västernorrland. Besöksnäringen i länet utvecklas mycket positivt och våra båda destinationer, Höga kusten och Sundsvall, satte under 2022 rekord för svenska såväl som utländska besökare.

Den största flaskhalsen i länets transportinfrastruktur är alltjämt avsaknaden av Nya Ostkustbanan. En fullt utbyggd järnvägsinfrastruktur mellan på sträckan Umeå-Stockholm är den överlägset viktigaste investeringen för att säkerställa hållbara transporter av såväl människor som gods.

Utifrån ovanstående beskrivning av Västernorrlands förutsättningar och behov av flyginfrastruktur innan Nya Ostkustbanan är fullt utbyggd har länsstyrelsen följande synpunkter på förslagen i utredningen.

Länets beredskapsflygplatser

Länsstyrelsen ser positivt på utredningens slutsatser i kapitel 8.7.3 om att nätet av beredskapsflygplatser ska utökas, samt att Sundsvall-Timrå Airport och Örnsköldsvik Airport ska ingå i nätet av beredskapsflygplatser.

Flyget är en grundbult i landets beredskapsförmåga. Det gäller såväl i fredstid som vid höjd beredskap. Idag är Sundsvall-Timrå Airport en av sju ordinarie beredskapsflygplatser i landet. Örnsköldsvik Airport har betydelse för totalförsvaret. I händelse av kris eller höjd beredskap har Försvarsmakten behov av att nyttja civil infrastruktur. Civila flygplatser är en sådan resurs. Enligt Försvarsmaktens beslut (FM20200-23088:1) är nio civila flygplatser i landet av betydelse för totalförsvaret.

Örnsköldsviks flygplats är ett av dessa (TMO365), vilket är ett starkt skäl till att Örnsköldsviks flygplats bör ingå i nätet av beredskapsflygplatser.

För att skapa långsiktiga stabila förutsättning och säkra tillgången av flygplatser för samhällsviktig luftfart över hela landet, bör den statliga stödnivån för drift av icke statliga beredskapsflygplatser uppgå till 75 procent, dock högst 15 miljoner. Samma stödnivå bör gälla för icke statliga beredskapsflygplatser som för icke statliga flygplatser med trafikplikt.

I 18 § i förslag till ny förordning om statligt stöd till icke statliga flygplatser, föreslås en stödnivå på 50 procent av underskottet, dock som högst 10 miljoner kronor för icke statliga flygplatser som inte har allmän trafikplikt, utan endast ingår i nätet av beredskapsflygplatser. Enligt 17 § i samma förordning, ska stöd till icke statliga flygplatser där det utförs flygtrafik som omfattas av allmän trafikplikt, lämnas med högst 75 procent av verksamhetens ekonomiska underskott, dock som högst 15 miljoner kronor.

Det är oklart varför utredningen valt att separera dessa två stödnivåer. Samhällsskydd och beredskap borde ha en stark påverkan på statens vilja att täcka en stor andel av de ekonomiska underskotten för icke statliga beredskapsflygplatser. Kostnadsbördan för små och mellanstora kommuner är idag orimligt stor med tanke på den betydelse dessa flygplatser har för landets förmåga att hantera den framtida krisberedskapen såväl som höjd försvarsberedskap och krig.

Det är positivt att staten skaffar sig större rådighet över beredskapsflygplatser i landet, enligt förslagen i kapitel 8.7.2. För att verkligen säkerställa ett nät av icke statliga beredskapsflygplatser över hela landet och för att kunna villkora dessa stöd avseende flygplatsernas verksamhet och de tjänster som tillhandahålls vid dessa flygplatser, bör stödnivå uppgå till 75 procent av verksamhetens underskott.

Sundsvall-Timrå Airport

Utredningen föreslår i kapitel 8.3.2 att det nationella basutbudet ska utökas och av kartan på sidan 234 visas upptagningsområdena för 13 flygplatser och Sundsvall-Timrå är en av dessa. Av kartan blir det tydligt hur långt avstånd det i dagsläget är, mellan Arlanda och nästa statliga flygplats norrut, Umeå Airport. Sett ur ett nationellt tillgänglighetsperspektiv fyller Sundsvall-Timrå Airport en viktig funktion och det finns därför skäl att inkludera Sundsvall-Timrå Airport i det nationella basutbudet, inte minst med tanke på de stora investeringar näringslivet gör, och kommer att göra, i området. Beroendet av fungerande transportinfrastruktur kommer att öka mångfalt kommande år.

Trafikplikt Höga kusten Airport

I utredningen (kapitel 8.3.2) föreslås en betydande förändring för Höga kusten Airport som framför allt påverkar företagen och invånarna i Kramfors och Sollefteå kommuner mycket negativt. Förslaget är att trafikplikten Kramfors-Arlanda ersätts med anslutningstrafik från Sollefteå och Kramfors till Sundsvall-Timrå Airport. Utredningen anser

att en så kallad flygbil mellan Sollefteå och Kramfors och Sundsvall-Timrå Airport skulle bidra till god tillgänglighet till Stockholm.

Länsstyrelsen Västernorrland anser att förslaget att ta bort trafikplikten från Höga Kusten Airport riskerar att påverka länets utveckling negativt och bidra till att de påverkade kommunerna inte kan utvecklas på det sätt som en fungerande flygtrafik kan bidra till. Restiderna mellan Sollefteå och Stockholm förlängs med en timme och överskrider därmed de fyra timmar som är gränsen för kriteriet *god tillgänglighet till Stockholm* enligt Trafikverkets modell. Den anslutande trafiken måste dessutom avgå från Sollefteå centralort redan vid 04-tiden för att ansluta Sundsvall-Timrå Airport i tid för morgonflyget mot Arlanda.

Förslaget innebär nackdelar jämfört med idag för både Kramfors och Sollefteå kommuner, men särskilt kännbart blir det för Sollefteå kommun som utan flyg inte uppnår en grundläggande tillgänglighet i fem av åtta av de kriterier som Trafikverket använder. Att försämra förutsättningarna för dessa kommuner som redan idag har flera utmaningar till följd av sitt geografiska läge i norra delen av Västernorrlands inland, är mycket olyckligt. I dagsläget vet ingen hur omfattande Försvarsmaktens och det civila försvarets behov blir till följd av det förändrade säkerhetspolitiska läget i Europa. Det vi vet är att infanteriregementet i Sollefteå är etablerat och planerar för omfattande utbyggnad, samt att den planerade civilpliktsutbildningen kommer att vara en uppgift för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB på Sandö i Kramfors kommun. Båda dessa verksamheter ligger i direkt närhet till Höga Kusten Airport.

Beslutet har fattats av landshövding Berit Högman med länsråd Daniel Gustafsson som föredragande.